

Din poezia lumii

Guillaume APOLLINAIRE (1880 – 1918)

Pseudonimul lui Wilhelm Albert Vladimir Apollinaris de Kostrowitzky, mama căruia a fost o nobilă poloneză. Paternitate incertă. A fost unul din protagoniștii avangardei artistice de la începutul secolului trecut, precursor al suprarealismului. Debutul literar și-l face în 1897, publicând câteva poeme semnate Guillaume Macabre. În 1899, vine la Paris, unde se va stabili definitiv în 1903. Exerciță mai multe meserii, de la funcționar bancar la profesor particular. Printre prietenii săi, cu care colaborează, au fost Pablo Picasso, Jean Cocteau, Alfred Jarry, Max Jacob și mulți alții. Prima carte de poeme, *Le Bestiaire ou Cortège d'Orphée*, îi apare în 1911. Iar volumul care îi aduce

1909

Doamna avea o rochie
Din pânză turcească mov
Iar tunica îi era brodată-n fir de aur
Compusă din două panouri
Și-i stătea bine pe umeri

Ochii îi dansau precum doi îngeri
Ea râdea hohotea
Ea cu fața de culorile drapelului francez
Ochii albaștri dinții albi și buzele de-un roș
intens

Ea cu fața de culorile drapelului francez

Ea avea un decolteu amplu-oval
Și coafură à la Récamier
Cu brațe dezgolite și frumoase

Neauzind când bătu miezul nopții
Doamna cu rochie din pânză turcească mov
Și cu tunică brodată-n fir de aur
Decoltată amplu-oval
Își plimba buclele
Prinse în panglică aurie
Târându-și micii pantofi cu catarame

Și era atât de frumoasă
Că tu n-ai fi-ndrăznit nici s-o iubești

Eu iubeam femeii cumplite din imense
cartiere
Unde-n fiecare zi veneau pe lume câteva ființe
noi
Fierul era sângele lor iar drept creier aveau
flacăra
Iubeam iubeam poporul inteligentelor
mașini
Luxul și frumusețea căruia nu-i sunt decât
spumă
Această femeie era atât de frumoasă
Încât mă înspăimânta

Alcooluri, 1913

Cântecul dragostei

Iată din ce este făcut cântecul simfonic al
dragostei
Există cântecul dragostei de altădată
Sunetul sărutărilor demente ale amanților
iluștri
Strigătele de dragoste ale muritoarelor
violat de zei
Virilitatea eroilor fabuloși ridicată ca țevile
tunurilor antiaeriene
Urletul prețios al lui Iason
Cântecul lebedei pe moarte
Imnul victorios pe care-ntăia rază de soare
l-a făcut să-l slăvească pe nemișcatul Memnon
Există țipătul sabinelor când sunt răpite
Există și țipetele de dragoste al felinei în
jungle
Rumoarea surdă a sevelor ce urcă în
vegetația tropicală
Detunetul artileriilor ce umplu teribila
dragoste a popoarelor
Valurile mării din care se naște viața și
frumusețea
Există cântecul mării iubiri a lumii

Calligrammes, 1913-1916

Umbra

Iată-vă din nou aproape de mine
Amintiri despre camarazii morți în război
Măslină a timpului
Amintiri care nu fac mai mult asemeni
La o sută de blănuri ce nu fac mai mult

decât o haină

Ca aceste mii de răni care nu fac decât cât
un articol de ziar

Aparență om palpabilă și sumbră care-a
luat

Forma schimbătoare-a umbrei mele
Un indian de veghe pentru eternitate
Umbre ce vă târâți aproape de mine
Însă voi nu mă mai auziți
Nu mai cunoașteți poemele divine pe care le

cânt

În timp ce eu vă mai aud vă mai văd
Destine
Umbre multiple pe care vă ocrotește soarele
Voi care mă iubiți de-ajuns pentru a nu mă
părăsi nicicând
Și care dansați în soare fără a ridica praful
Umbră cerneală a soarelui
Scriitură a luminii mele
Cheson al regretelor
Zeu care se umilește

1916

Legături

Frânghii împletite din strigăte.

Bătăi de clopote prin Europa-ntreagă
Secole spânzurate

Căi ferate ce leagă națiunile
Noi n-am mai rămas decât doi sau trei
oameni

Liberi de orice legături
Să ne luăm de mâini

Ploaie violentă piaptână fuioarele de fum
Funii
Funii împletite
Cabluri submarine
Turnuri Babel preschimbate-n poduri
Păianjeni-Pontifi
Toți îndrăgostiții uniți printr-o singură
legătură

Alte legături ceva mai slabe
Albe raze de lumină
Corzi și Concordie

Eu scriu doar pentru a vă exalta
O simțăminte scumpe simțăminte
Inamice amintirilor
Inamice dorințelor

Inamice regretelor
Inamice lacrimilor
Inamice a tot ce-mi este încă drag

Oceanul de pământ

Lui G. de Chirico

Eu am construit o casă în mijlocul
Oceanului
Geamuri îi sunt râurile care-mi curg din
ochi
Caracatițele viermuiesc pretutindeni pe
unde se-nalță zidurile
Ascultați cum bate tripla lor inimă și cum
clonțul lor lovește-n geamuri

Casă umedă
Casă în flăcări
Anotimp rapid
Anotimp care cântă
Avioanele depun ouă
Atenție vom ancora
Atenție la cerneala împroșcată
Ar fi bine dacă-ați veni din cer

În prezentarea și traducerea lui Leo BUTNARU

celebritatea a fost *Alcools*, editat în 1913 (poeme alese din perioada 1898 – 1912). În 1914 este înrolat, luptă în Primul Război Mondial, în 1916 fiind grav rănit la cap și fiind supus unei trepanații. E și anul în care îi apare volumul *Le poète assassiné*. În anul următor, pune în scenă piesa *Les mamelles de Tirésias*, pe care o definește, vizionar, dramă suprarealistă. La începutul anului 1918 suferă o congestie pulmonară. În aprilie, îi apar *Calligrammes*, apoi volumul *Poèmes de paix et de guerre, poèmes conversations, idéogrammes lyriques*, însoțite de câteva scrisori pe care le-a scris pe când era pe front. Moare în noiembrie, în urma unei gripe spaniole.

Caprifoiul cerului se-nalță
Caracatițele pământene palpită
Și noi suntem atât de mulți pentru a ne fi
nouă înșine gropari
Palide caracatițe ale valurilor cretoase o
caracatițe cu pliscul pal
În jurul casei e oceanul pe care-l știi
Și care niciodată nu se odihnește

Renană autumnală

Lui Toussaint Luca

Copiii celor morți se duc să se joace
În cimitire
Martin Gertrude Hans și Henri
Astăzi niciun cocoș nu cântă
Cucurigu

Femeile bătrâne
Merg bocind
Și bunii măgăruși
Rag iha iha prinzând a paște florile
Coroanelor funerare

E ziua morților și pentru toate sufletele lor
Copiii și femeile bătrâne
Aprind lumânări și mici făclii
La fiece mormânt catolic
Vălurile bătrânelor
Norii cerului
Aduc a bărbi de capre

Aerul tremură de flăcări și rugăciuni

Cimitirul e grădină frumoasă
Plină de sălcii surii de rozmarin
Ei vin adeseori la prietenii pe care i-au
înmormântat
Ah! ce bine vă simțiți în frumosul cimitir
Voi sărântocilor morți de bere
Voi orbilor precum destinul
Și voi copilașilor care-ați murit în rugăciune

Ah! ce bine vă simțiți în frumosul cimitir
Voi primarilor și voi vășlașilor
Și voi consilierii ai regenței
De-asemenea și voi țigani fără documente
Viața vă putrezește-n burtă
Crucea vă apasă-ntre picioare
Vântul de Rin huhuie cu bufnițele toate
Stingând lumânările pe care copiii le
reaprend mereu
Și frunzele fără de viață
Vin să acopere morții

Uneori copiii morți vorbesc cu mamele lor
Și uneori femeile moarte doresc să revină

Oh! nu aș vrea ca tu să ieși
Toamna e plină de brațe ciuntite
Nu nu astea sunt frunze moarte
Astea sunt brațele scumpilor noștri defuncți
Sunt brațele ciuntite

Astăzi noi am plâns atât de mult
Cu morții aceștia cu copiii lor și cu
bătrânele femei
Sub cerul fără soare
În cimitirul plin de flăcări

Apoi prin vânt ne-am întors acasă

La picioare ni se rostogoleau castane
Ce păreau păcatele cuiva
Semănând cu inima rănită a Fecioarei
De care ne-ndoim că ar fi avut pielea
De culoarea castanelor în toamnă

**Voi care mă
iubiți de-ajuns
pentru
a nu mă
părăsi
nicicând**

**Și care
dansați
în soare fără
a ridica praful**

**Umbră
cerneală
a soarelui**

**Scriitură
a luminii mele**

**Cheson
al regretelor**

**Zeu care
se umilește**

traduceri

Petru Pistol

Paternitatea expresiei Cogito, ergo sum este certă: Descartes, Discours de la méthode, 4,3,5; Principia philosophiae, 1,7; 10. Filosoful a avut surpriza să primească replica lectorului contemporan lui, cum altfel decât erudit: ideea se găsește, într-o formulare pronunțat asemănătoare, în opera Fericitului Augustin, Soliloquia, 2,1. Răspunsul lui Descartes, demn și onest: nu cunoscuse acest fragment din opera episcopului de Hippona.

litere

Diortosiri

Moto-ul: „că nu este nici o gramă / Din a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă” (Levantul)

Paternitatea incertă a cuvintelor mari

Cuvintele rare, vorbele (sintagme, enunțuri) notorii fac subiectul chestionării paternității. Expresiile diurne sunt în afara oricărei mize; recitente în promisiuni, sărace, de angajament simili-nul, ele nu au moștenitori interesați să le revendice paternitatea. Au existat dintotdeauna, pentru totdeauna, într-un devotament surd. Sunt dobitoacele de povară care duc discursul până la intrarea în scenă a suratorilor de glorie. Atunci trec discret în postscenium. Vor fi date uitării. Vorbele alese, deși purtate în sân prin înțelesuri nedeslușite încă, le vor uita și ele. Valorizarea vine cu un indice de ingratitudine instilat unui sistem de concatenare.

Cuvintele mari însă vor fi selectate, consemnate în contingentele proprii: autor, spațiu (carte, discurs), timp, context ideatic, herb (ascendență / descendență), rețele de semnificații etc. Fiind cuvinte, expresii bogate, normal că li se face curte. Devenind notorii, cuvântul bogat își pierde din personalitate; pe de altă parte, notorietatea, din supliment al adevărului, din verosimilitate, devine autoritate de substituție a adevărului. Din acest tripotaj între câștig și pagubă, cuvântul ajunge să nu-și mai recunoască adevăratul tată, trecând de la unul la altul în răsfaț paternal. Este momentul de derută de care profită numele mari.

În astfel de situații, când oamenii cu semnătură se calcă pe călcăie revendicându-și primatul într-un agon de preeminență, e bine să fie consultat și literatul, pentru că literatura aruncă totul în armonia dintâi.

Iată-l pe Augustin Doman, aspirând din pipă vaporii dreptății și descărcându-i în gamela împicinișilor: „Diferența între influențele în literatură și plagiatul literar: în primul caz, un scriitor ia ce e al lui dintr-un alt autor; în cel de-al doilea, ia ce nu-i aparține” (*Sâmbătă, duminică și alte singurătăți*, Tipo Moldova, Iași, 2015, p.574). Asta pentru că Augustin Doman avusese oareșicare bătaie de cap cu *moartea noastră cea de toate zilele* și se hotărâse, intrând într-o tradiție de casă mare, să taie pisica de coadă: „De ce ne-om complica noi atât, când Miron Costin a tăiat nodul gordian de câteva sute de ani: «Născându-ne, murim»” (*op.cit.*, p.543).

Se pare că, după Alexandru cel Mare, urmașii au prins gustul tăierii nodului din Gordium și, în serie, după știința noastră (dar câți alții nu vor fi fost fără știința noastră), s-au încercat: Augustin Doman (exact așa, căci, peste „câteva sute de ani”, altele decât cele ale lui Miron Costin, aceeași întrebare va încreți frunțile: „De ce ne-om complica noi atât când Augustin Doman...?”), Miron Costin, Séneca (neobositul la vorbe în cruce), Manilius (acesta, în tratatul *Astronomica*, zice: *Nascentes morimur, finisque ab origine pendet*, „Născându-ne, murim, moartea atârnă de naștere”).

Într-o altă carte (de fapt, nu despre vreo carte vorbim, ci despre o tendință extra – livrescă, la care cartea participă ca martor) găsim un alt topos al exproprierii: „A locui în lume în chip poetic” (Ion Predescu, *Stil, scriitură, sentiment livresc*; Scrisul Românesc, Craiova, 2014, p.27). Aici, aserțiunea îi aparține lui Martin Heidegger, în timp ce, în *Expresivitatea limbii române*, D. Caracostea îl recomandă drept autor pe Hölderlin (apoftegma este citată în limba germană: *Dichterisch wohnt der Mensch auf dieser Erde*). De la sine înțeles, nu vom ieși cu *zeii la mezat* (Lucian din Samossata), nefiind vorba de un plagiat, ci de ascultarea aceleiași voci căreia îi suntem îndatorați. Considerăm că, în timp și în spațiu, D. Caracostea a fost mai apropiat și filosofului și poetului..

În aceeași carte (*Stil...*) citim: „Gândesc, deci exist (să notăm că Descartes nu a scris nicăieri *Cogito, ergo sum*” (p.30). Nu știm, nu ne spune Ion Predescu de unde a preluat motivul absenței (*nu a scris nicăieri*). Dacă nu ar fi în posesia măcar a unui singur document doveditor în acest sens, ar zice precum Karl Jaspers: „Fraza pronunțată după revocarea teoriei rotației pământului și anume: «și totuși se-nvârtește », chiar dacă nu a fost în mod real spusă (subliniere P.P.), face sens; Galileo Galilei știa că revocarea nu va schimba cu nimic adevărul” (*Despre Universitate*).

Paternitatea expresiei *Cogito, ergo sum* este certă: Descartes, *Discours de la méthode*, 4,3,5; *Principia philosophiae*, 1,7; 10. Filosoful a avut surpriza să primească replica lectorului contemporan lui, cum altfel decât erudit: ideea se găsește, într-o formulare pronunțat asemănătoare, în opera Fericitului Augustin, *Soliloquia*, 2,1. Răspunsul lui Descartes, demn și onest: nu cunoscuse acest fragment din opera episcopului de Hippona.

Urmare logică:

Nu trebuie să hotărnicim în funcție de *terminus ante / post quem*. Să nu ciuntim nicidecum integritatea virtuții așteptării. Așteptarea ca beneficiu de speranță. Speranța că, înainte de Fericitul Augustin, va fi existat un altul, va fi purtat și el un nume de care va fi fost legat, în idiom latinesc ori nu, același argument ontologic: *cogito, ergo sum*. Așa că trebuie să admitem ideea circulației libere a produselor spiritului. De ce nu l-am crede pe Descartes că n-a știut de existența *cogito-ului* în varianta augustiniană? Aceiași alți copii nasc trupurile umane, dincolo de orice bănuială a exproprierii nedrepte a predecesorilor, aceleași alte idei degajă mintea omenească de când cugetă *toto animo*, dincolo de orice știință a încălcării dreptului de autor.

(Pentru confirmare, *extra loca citata*, Renzo Tosi, *Dictionnaire des sentences latines et grecques*, traduit de l'italien par Rebecca Lenoir, Grenoble, 2010.)

N. Georgescu

Literatura media

Lumea, ca un televizor

Sub acest titlu – inspirat oarecum, dar greu și de pronunțat: „Bombănelile Marinei”, autoarea, cunoscută realizatoare de televiziune (pe vremuri se zicea „teleast”, dar vorba aceasta pare desuetă acum, când profesiunile s-au diversificat atât de mult și fiecare ține la personalitatea/personalizarea ei), urcă în literatura scrisă cu o carte de confesiuni. Marina Almășan: *Bombănelile Marinei*, Ed. Leda, 2013 cărora le-aș spune din capul locului „neconfesive”, și iată de ce. A bombăni înseamnă, grosso modo, a vorbi interior, mai mult pentru sine dar atât de apăsător încât vorba se aude pe ici pe acolo țesând o opoziție continuă la ce se spune în jur, dând impresia unei eristici ființiale: nu-ți place nimic, nu ești de acord cu nimeni dar nu te exprimi ferm în nicio împrejurare. Or, autoarea ca personaj este de acord cam cu tot ce se petrece în jurul ei și, ca psihologie, pare mai degrabă că bombăni împotriva ei înseși, este, adică, puțin nemulțumită că-i place prea mult lumea...Pastilele Marinei Almășan sunt mici dantelării de vorbe, cizelate intens la nivelul retoricii – fraza lungă, în căutare de echilibru neapărat, nu arborescentă dar îmbrățișând unduire gestuale largi, dă impresia unui balet pe gheață rezolvat în mod voit la limită, ca printr-o virtuoză aplecare la finețurile gramaticii (parcă și scăpările sunt căutate) – ce te invită, ca cititor, să aluneci cu ochii pe text încântat fiind de curajul desenului, dar și de strategiile „desenatorului”: acesta promite la tot pasul că-și ține sufletul în palmă, dar nu dezvăluie, de fapt, mai nimic din intimitatea pe care i-o caută, ca un paparazzo virtual, cititorul. Este o sinceritate care apără, și „complicitatea” dintre personaj și autor (cartea este scrisă la persoana I singular) dă tensiunea narativ-compozițională, în sensul că ești tentat să mergi mereu mai departe în speranța aflării unei fisuri, și constai de fiecare dată că autoarea știe să-ți scape elegant, ca într-un joc de-a „îmblânzirea scorpiei”. Iată o mostră: „...Ieri am intrat într-un birou vecin din TVR,

unde se iscase o adevărată polemică pe seama a doi colegi de la alte posturi: Radu Banciu și Mircea Badea. Evident, se constituiseră două tabere, extrem de sonore: una îl idolatriza pe primul, desființându-l pe al doilea. Cealaltă – viceversa. Ca și-n bancul cu rabinul, m-am băgat și eu în seamă, luându-le amândurora apărarea, chiar dacă unul din *tre/* ei mi-e profund antipatic.” Citiți, desigur, mai departe cu scopul de afla cine-i este profund antipatic – dar personajul Marina intră repede în joc și organizează continuarea cam așa: „Știu, poate mai bine decât alții, ce înseamnă o emisiune „live”: 20 de ani m-am adresat publicului mei doar în direct. Știu ce înseamnă să formulezi o idee cu cap și coadă, să așezi cu grijă cuvintele în frază (...) Vă propun un test. Așezați-vă în fața oglinzii, cu o veioză proiectată în ochi, și încercați să vorbiți, după ceas, fix o oră. Deștept, interesant, corect, fără poticneli...Uite, vă las pe voi să alegeți tema! Cu cei care rămân în picioare după acest experiment, sunt gata să trec la etapa a doua a pledoariei mele.” – și se încheie pastila, fără a afla în favoarea cui dintre cei doi a pledat Marina. Nici nu mai interesează asta, după introducerea în tehnica profesiei, după cascada de adjective în care v-a scăldat, etc.

Autoarea vorbește pentru publicul larg, publicul ei de televiziune în general, și cartea poate fi, în acest sens, și un bun manual de jurnalism după ce este, în primă instanță, o descriere a vieții din spatele oglinzii și veiozei. Pe cititor, ca denumire generică a altui public, mult mai restrâns și foarte, foarte mult mai pretențios, îl atrage, cred, ca joc grațios de imagini, ca formulă narativă discret tensionată între autor și autor-personaj, ca mozaic de „idei cu cap și coadă”, cum scrie mai sus, adică, după cum înțeleg, rotunde, aduse la rotund cu artă și meșteșug.

Un scriitor redescoperit

Ion Pena este un scriitor interbelic uitat, ca mulți alții, și așa ar fi rămas dacă un nepot – Marin Scarlat - nu ar fi scotocit după scrierile acestuia și nu le-ar fi pus în circuit în volumul *Scrieri* (Editura PRINTECH, 2011), într-o ediție îngrijită de Ion Scarlat și Liliana Scarlat. Mai mult, nepotul dinspre mamă al scriitorului este și un bun, chiar dacă improvizat, agent literar, manifestând o insistență preocupare pentru scoaterea la lumină a unchiului său hărăzit cu un destin dramatic. Ion Pena este teleormănean de origine, din localitatea Belitori, astăzi Troianul, unde s-a născut în 1911 ca fiu de țărani. A urmat o școală comercială la Roșiorii de Vede și una de comerț superior la Turnu Măgurele, devenind percepător prin mai multe localități din țară, în special la Domnești – Argeș, unde desfășoară o neobosită activitate de culturalizare a sătenilor la bibliotecă. De aici a fost mobilizat și a murit la numai 33 de ani, vârsta lui Christos, pe front, în cel de-Al Doilea Război Mondial, lăsând o operă răspândită prin ziare și gazete literare, operă fatalmente neterminată.

Ion Pena este citat de G. Călinescu în *Istoria...* sa cu *Furcile caudine*, epigrame, Roșiori de Vede, 1939. Este adevărat că a fost un bun epigramist, duelându-se de la egal la egal cu mari spirite ale vremii: Ion Pillat, Păstorel Teodoreanu, Nicolae Iorga, N. Crevedia, Ion Minulescu etc. De altfel, volumul îl regăsim în această ediție, completat cu alte epigrame răspândite prin ziare și reviste. Să cităm la acest capitol doar un catren dedicat lui Nicolae Iorga: „Că-i uriaș eu nu contest/Cum unii fac – orbiți de ură/Ci,

dimpotrivă, întăresc:/E formidabil...la statură”.

Dar, volumul acesta de *Scrieri* cuprinde și activitatea de poet a lui Ion Pena, poeziile fiind strânse de editori din gazetele vremii sau din manuscrisele inedite. Fără îndoială că Ion Pena a fost un poet mai mult decât promițător dacă la 17 ani putea să scrie asemenea versuri: „Pe piscuri goale, fără viață,/Unde nici vulturi nu s-avântă/Eu mi-am târât povara sfântă/A trupului flămând de viață./Cu patimă m-am strâns pe stâncă/Strângând spasmodic piatra tare.../Și-i drept că gura-mi, nu arare./Cerșea un sprijin de la stâncă./Prăpastii mi-au surâs sarcastic,/Guri de-abia înfiorătoare,/Dar prins de culme cu ardoare,/Am râs și eu – la fel – sarcastic...” (*Alpinism*). Un poem avântat, dar și profund, scris de un adolescent, parcă anunțându-l pe viitorul poet Labiș. Dacă ar fi trăit, poate că Ion Pena ar fi fost un bun poet expresionist. Ne face să credem acest lucru niște versuri precum cele din poemul *Peisaj*: „Tristețea umblă pe stradă/În haine de mare paradă./Ne umple ochii, ne mângâie mâna/Tristețea e moale, ușoară ca lâna./În vechiul parc, în vechiul parc/E numai Aureliu Marc./Un Marc – statuie de granit/Și palidul poet țâcnit”. Poemele acestea, plus altele din manuscrise pierdute în zilele noastre (v. *O ultimă informație* a editorului, din finalul ediției) strânse într-un volum bine structurat, la acea vreme, ar fi constituit un debut remarcabil, demn de emulație în peisajul atât de bogat al poeziei noastre interbelice.

În sfârșit, în cartea de care ne ocupăm, se află și o a treia secțiune, cu ipostaza de prozator a lui Ion Pena. *Moneda fantazienilor*

este o interesantă nuvelă de anticipație, subintitulată *povestire utopică*, ea fiind mai curând o distopie, ca-n 1984 al lui Orwell. Este scrisă în 1937-1938, dar impresionează prin anticiparea de multe ori de-o mare acuratețe a evenimentelor social-financiare de până în anul 2000 din „țara înfloritoare” Fantazia, în care recunoaștem mereu România. Găsim reforma agrară, Consiliul salvării naționale (!), inflația, reforma monetară, întovărășirea și colectivizarea în 1960: „...comasarea întregului pământ cumpărat de stat. Comasarea cumpărăturilor făcute după această perioadă se va face de preferință în jurul primei comasări. Comasarea inițială se va face pentru fiecare comună în parte sau pentru mai multe comune la un loc, unde va fi cazul...” (Trebuie să reamintim că scriitorul a murit în 1944!). Organizarea rurală din anii 60-70 este în „coop”-uri, descrise exact precum CAP-urile, care în 1985 reprezintă cam 65 la sută din domeniul agricol. Doar industria este anticipată ca începând după 1990, când – după cum se știe – la noi a început distrugerea ei. Este limpede de ce manuscrisul acestei scrieri nu putea apărea în anii comunismului, fiind ținut la fondul special, fără accesul cititorilor, ba chiar nici al specialiștilor. Autorul suferise și cenzura legionară în timpul vieții.

E de apreciat efortul celor doi nepoți ai scriitorului – Ion Scarlat și Marin Scarlat – de scoatere la lumină a uitatului pe nedrept Ion Pena, făcând dintr-un scriitor uitat un scriitor redescoperit.

Spectacolul literaturii

ION PENĂ

SCRIERI

Un alt sceptic de serviciu

Ioan F. Pop este un foarte interesant poet și mai ales eseist de la Oradea, din păcate nu tocmai citit și mai ales nu comentat pe cât ar merita. Să fi greșit el deceniul, poate secolul? El are rubrici în reviste transilvane, fiind un gânditor nu doar de conjunctură, ci unul permanent, ca Cioran, cu care are mai multe în comun, în primul rând un scepticism funciar și bine cultivat, până la sentințele culminante gen: „Moartea s-a născut perfectă. Nu s-a inventat încă moartea înțeleaptă. Totuși, noi scoatem maximul morții din minimul existenței.” Cam acesta e tonul fragmentelor din volumul *Marginalii la o absență* (*Galaxia Gutenberg*, Târgu Lăpuș, 2014).

Eseurile despre prostie sunt antologice. Puțini autori contemporani scriu cu atâta aplicație și înțelepciune despre fenomen: „Fiecare are dreptul la toată prostia epocii sale. În general, idioții îi stimulează pe idioți, deșteptii, pe deștepti. Practicată serios, prostia poate deveni o profesie. Într-o lume de proști, inteligența este o ofensă. Într-o lume de inteligenți, prostia e un deliciu. Pe un om inteligent îl convingi relativ ușor că e prost. Pe un prost – niciodată./.../Prostul nu e prost când e prost, ci când se crede deștept. De fapt, prostul e un om care se crede deștept tot timpul. Deșteptul știe să fie prost doar când trebuie. Prostul este deștept doar când nu trebuie...” Deși a fost și cadru universitar – sau poate tocmai de aceea, fiind în cunoștință de cauză – Ioan F. Pop are o înțelegere deplină asupra filosofiei și a filosofării, deosebind caracterul intim, profund al acesteia de cel instituționalizat: „...în universități se învață despre ceea ce au gândit cei care nu au ajuns să predea în universități. Când filosofia devine predică, idei șablonizate, dihotomii facile, vorbire din vârful conceptelor, poate perora savant de la catedră. Filosofia se naște discret, din minți marginale și moare cu fast în universități”.

Ioan F. Pop este un spirit lucid al zilelor noastre, specie mai rară decât zimbrii. El constată trist că „prea mulți știu înainte de a înțelege”

și că „prostul cu bani este deșteptul zilelor noastre”, după cum „semidoctul academic dă ștaif momentului”. Sau: „La noi, chiar și excelența trebuie să aibă girul câtorva mediocri. Orice carte publicată devine un involuntar act de *agresiune* împotriva contemporanilor care scriu. Căci nimeni nu dorește valori concurențiale prin preajmă, ci doar empatia nonvalorilor descurărețe”. Și, ca orice spirit lucid, superior, eseistul știe a face uz de paradox: „Unii filosofi cred că lumea este doar afacerea lor. În realitate, lumea este afacerea celor care nu înțeleg nimic din ea...” De asemenea, Ioan F. Pop este un autentic moralist, o condiție *sine qua non*, cred eu, pentru orice filosof, gânditor, în general, eseist: „Nu există fapte bune și fapte rele, există doar judecăți subiective asupra faptelor. Nevoia tot mai acută de morală denotă degringolada speciei om. Începută cu o imoralitate, lumea nu va putea sfârși decât cu o alta”.

La pagina 212 a cărții, găsim o autoprozentare sinceră în spirit, verosimil fidelă a lui Ioan F. Pop a la Cioran cel din *Caiete*: „Reverii nemărginite, alături de frica de munca fizică, m-au făcut gânditor, metafizician de ocazie. Mă întreb tot mai des dacă ceea ce scriu chiar mă reprezintă. Dacă nu vorbesc în mine doar niște fantome. Profesia mea e aceea de *căzător* pe gânduri. Mă hrănesc poetic din nonsensul meu și al lumii. Mă nasc cu fiecare eu defunct. Mor cu atâtea vieți la îndemână...Câteodată ajung la stadiul în care vreau să-mi cer imperativ dreptul să nu mai fac nimic. Vreau doar să lenevesc, să dorm, să vegetez... De la o vreme, m-am cam lăsat de trăit. Doar exist”. E un alint. Ioan F. Pop trăiește intens în meditație, pendulând lucid, rațional, între particular și general, neconfundând o clipă planurile.

Marginalii la o absență reprezintă o carte fără început și fără sfârșit, a cărei (re)citire trebuie făcută în momente diferite din orice loc. De aceea, după această lectură și după această prezentare fatalmente sumară, cartea nici nu va fi îngropată în raftul-sarcofag a bibliotecii.

“Interesat, interesat, de trei ori interesat”

(urmare din p. 3)

■ „Un tânăr cercetător chinez, poreclit «Fratele Nut», a inventat mașina care transformă aerul poluat în cărămizi bune la construcții. Bine, are nevoie de câteva săptămâni bune de smog până produce o singură cărămidă... Scopul lui e să demonstreze cât praf și toxine ne ajung în plămâni. Recent, autoritățile au avertizat că nivelul de poluare din Beijing a depășit cu mult limitele normale. Printre particulele toxice de smog se află și fire de praf și nisip. Nut a adaptat un aspirator, în interiorul căruia

udă și apoi «coace» în formă de cărămizi aerul aspirat de pe străzi în zilele cu trafic” (*Click*, 2015).

■ A. E.: „Mă socotești un cinic. Dar îți mărturisesc că îmi vine greu să susțin un comerț conversațional cu un ins pe care-l percep drept ipocrit. Nu sînt răzbuțător. Dar aș dori ca un asemenea tip să fie la fel de stînjnit cînd stă de vorbă cu mine”.

■ „Să fii cineva care face spirite? O, nu!... nu-i de mine! Nu vă așteptați de la mine la așa ceva! Nu sînt apt să amuz făcînd spirite... Dar ce ai să te faci dacă Gluma te pîndește din

toate părțile, dacă te pomenești împresurat de Glumă?” (Witold Gombrowicz).

■ Din spusele unui tânăr teolog din Amarul Tîrg, corpolent, cu o fizionomie deja apoplectică, cu o voce guturală: „Adevărul e partea lui Dumnezeu, speculația e partea Satanei”.

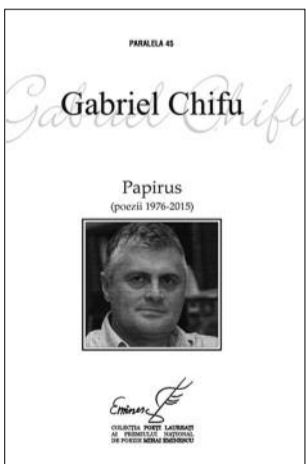
■ Idei care nu ajung la capătul formulei lor, similare unor alergători care abandonează cursa.

■ Impasul unei idei care nu se răsfrînge în altele.

GHEORGHE GRIGURCU

Este o carte care închide în sine convulsii, furie reflexivă, preocupări existențiale reiterate, suferință metafizică, neliniști și proiecții, transpuse pe un fond oniric sau pe unul alegoric. Opera poetică a lui Gabriel Chifu apare ca preocuparea neobosită a unui fascinat care exploatează, din ce în ce mai rafinat, un filon prețios.

Scrisul, ca baston de văzător

Oricare ar fi atitudinile autorilor față de canoanele literare (constituite la un moment dat), poezia (ca și celelalte specii) rămâne constant o construcție. Chiar și când destructurează, construiește. Există poezie edificată pe ruine, pe demolarea unor forme ajunse la apogeu, precum și poezie bazată pe redimensionarea, pe reactualizarea unor vechi edificii. Poezia lui **Gabriel Chifu** se situează între aceste două comportări, aflându-se la confluența a două generații poetice, cu programe diferite, creație de punte și de sinteză, pentru că ea evoluează firesc, urmând mersul literar și asimilându-l.

Antologia, numită cu intenție **Papyrus – poezii 1976-2015** (Editura Paralela 45, Pitești, 2016, prefață de Dan Cristea, postfață de Răzvan Voncu), sugerează, chiar prin titlul ei, câteva trăsături importante ale scrisului autorului: considerația pentru ceea ce ține de livresc (arhetipalitate, culturalitate, sapietialitate), atenția mare acordată caligrafiei, credința în autoritatea, responsabilitatea și persistența actului scriptural. Un amestec neașteptat de planuri, așezarea discursului în simboluri, construcția sigură, dar și ingenioasă, geometria labirintică a poemelor amintesc de modalități ale realismului magic (de tehnici întâlnite și în prozele lui Borges). Imaginea concludentă a unui poet nu e dată de integralitatea operei, ci de o selecție reprezentativă pentru întregul parcurs.

De la început, Gabriel Chifu a fost interesat de aspectul evanescent (dar și simbolic) al realului: în *dimineața de mai*, o femeie este acoperită până la dispariție de lumină, doi iubii morți pe o pajiște sunt străpuși de creșterea bruscă a firelor de iarbă, la fel, în *acolo păsările nu zboară*, o societate abrutizată este acoperită în întregime de iarbă, constituentele unui om îl părăsesc, risipindu-se (în *fuga*). Dar reversibilitățile, filogeniile poetice, întrupările și dezagregările țin de aceeași preferință pentru metamorfoze miraculoase: într-un poem, lumina acumulată în bobul de grâu irumpe, la zdrobirea acestuia, ca un uragan (*bob de grâu*), în *fără titlu*, „fiecare cuvânt/ de îndată ce-l pierd din vedere/ devine obiect/ care grăbit începe să putrezească/ devine vietate/ care grăbită începe să sufere”. Nesfârșitele transformări nu fac altceva decât să reunească și să anihileze contrariile, să alterneze etern *alfa* și *omega*, începutul și sfârșitul, care coincid în imaginarul său în formă de cerc, Gama (cel în apele căruia nu te poți scălda nici măcar odată, cum afirma Leibnitz). În poezia de început, retorica apelează adesea la alegorie, ținându-se teme existențiale, despre aspectul iluzoriu al vieții, despre timp, despre relativitate, despre lumina mistică (concentrată în bobul de grâu, în imaginea supranaturală a dropiei, în bobul de strugure). Realismul magic se bazează pe o dilatare a semnelor, pe transferuri metaforice, pe revelație, pe analogii. Se recunoaște, de asemenea, o viziune de tip oriental a lumii.

Cu volumul *O interpretare a purgatoriului* (1982), poezia fabulosului genuin este tatonată de aspecte ale concretului imediat: forfota portului dunărean, trenul personal de Calafat, înțesat de o lume prestriță, îmbuibat cu melancolie. Totuși, extazul în fața lumii (luminii), exultanța juvenilă persistă, poetul numindu-se „vânător de minuni în cotidian” (*zorii*). Momentul este unul de repliere lirică, în căutarea unor formule noi. Metafora depășește stadiul anterior al fabulosului, spiritualizându-se. Ca încununare a luminii evocate adesea, apare simbolul zilei a opta (după Sfântul Maxim Mărturisitorul, este ziua eshatologică, a ieșirii din timp a sufletului), dar și al cecității, al celor închiși în imaginarul întunericului.

Volumul *Povestea țării latine din Est* (1994) iese din zona idealității și recuperează dimensiunile istorică și metafizică. Succesiunea generațiilor tată-fiu îl determină pe scriitor să mediteze la *monstrul* devorator, timpul; biografia sa, înscrisă într-un context politic odios, l-a făcut să ignore „cadavrul transparent și înmiresmat”, Dumnezeu, care creștea neconștient în răpa de la marginea orașului (*scurtă biografie – copilăria*). Poeziile din această etapă sunt compacte și narrative, dar fenomenele fanteziste formează breșe în real: în centrul orașului, o poartă se deschide în văzduh, oglinda din holul casei restituie ceea ce a reflectat timp de o sută de ani. Textele sunt limpezi și cursive ca niște silogisme.

Alternând stările, poetul are senzația vidului, a exilului într-o realitate rebarbativă: „te visai în ceruri și ești aici:/ seară de februarie, cămăruță rece, provincială./ strop cu strop/ din corpul tău se scurge lumina./ [...] ești stins, ești o firimitură de pusti, ești/ centrul singurătății./ ești soarele invers, care îngheață.” (*soarele invers, care îngheață*). Erotica este, mai ales, tandrețe, gândire a sentimentului, o formă de sublim. Întâlnirile iubiților sunt gestuale, declarative, poetice. Interesantă este viziunea dihotomică, palimpsestică a realității (exprimată textualist), în care se confruntă profunzimea cu superficialitatea, lumina neagră cu lumina solară, discreția cu bufoneria: „acest poem este scris peste altul,/ pe care l-am șters. Inima celui dintâi/ încă mai bate, respirația lui încă vie/ se amestecă șuierător în respirația noului poem./ acest poem vesel s-a înălțat triumfal/ peste tăcerea primului poem, făcut din suspine:/ ca și cum temeliele unei biserici/ până la acoperiș ar deveni cafe-bar./ acest poem râde în hohote, moare de râs/ ca să acopere asurzitorul bocet mut/ al poemului de sub el – și nu reușește./ gura se deschide, se mișcă pentru a rosti/ da și se aude nu. prin soarele auriu/ din poemul aflat la vedere/ nestăvilit se revărsă întreagă lumina neagră/ a poemului dintâi, îngropat.” (*întreagă lumina neagră a poemului dintâi*). Jocul contrariilor are loc între sentimentul vacuității și cel al invadării cu lumină. Poezia din acest stadiu este mai lentă, construind vedenia lirică, dezvoltând progresiv ideea (care tratează teme existențiale grave, a destinului, a iluziilor, a luptei dintre lumină și întuneric, a premoniției, a singurătății și alienării...). Tonul poetului este constant auster, elegiac. Ca un duș rece, se iese brusc din realitatea alegoriei și se coboară în realitatea unei istorii severe, aceea a lumii balcanice a lui Caragiale, aceea nefericită a *țării latine din Est*.

În volumul *la marginea lui Dumnezeu* (1998), fantasticul multiplică realitățile. Anatomia poetului capătă dimensiuni enorme, suferind transformări ale regnului, integrându-se în ambient, oglinda este locuită de o lume paralelă, universul textualizat poate fi citit, logica este inversată, frizând absurdul. În această debandadă se revelează transcendentul: „un vas de cristal cu pereții vii/ și subțiri ca o respirație/ cade din slăvi/ și se face țandări. cum să-l repar? –/ eu știu că este Dumnezeu.” (*din slăvi cade un vas de cristal*). Perturbări ale realului au loc permanent, lumea știută fiind înlocuită de imaginarul poetului, după model oniric sau simbolic. Obiectele se lexicalizează, devin cuvinte. Scriitorul participă la scenarii existențiale diverse: se află într-o infinită cădere în neant, este împins pe un fir subțire suspendat sau pe lama unei securi, înaintea pe un drum pusti care își pierde propria memorie și dispăre, este mursecat de monstrul existenței, călătorește cu o corabie care nu se află pe nicio apă. Realitatea este, încet-încet, substituită cu irealitatea lui

Gabriel Chifu. Sau poetul flanează printr-o suprarealitate. Sau într-o lume dematerializată, transformată în cuvinte. Este vizat chiar paradisul prenatal.

După configurările onirice, după cascadele de metamorfoze existente în volumele precedente, *Bastonul de orb* (2003) exprimă debusolarea, căutarea identității de sine, doliul din cuvinte, dar și structurarea lumii ca text (poezie), în care sălășluiește Dumnezeu: „pe pământul verbal răsare apune sufletul ca soare” (*cuvântcorpocosmos*). Natura dublă a omului, imanentă și transcendentă, această gemelitate teantridică îi conferă măreție și tragism: „în celula mea igrasioasă întunecată strâmtă/ în care abia încăpeam eu/ a intrat și el./ n-aveam loc unul de altul. nu ne puteam mișca./ dormeam în picioare lipiți./ respirațiile se amestecau. bătăile inimilor./ sângele gândurile treceau dintr-unul în altul/ după regula vaselor comunicante/ spaima mea se vărsa în seninătatea lui./ oboseala mea în beatitudinea lui./ ce monstru alcătuim noi doi ființă hibridă jumătate/ ghiață jumătate foc. era/ atât de diferit de mine. funcționa cu totul altfel./ nu-l suportam deloc. mă enerva./ mi se părea că îmi consumă aerul./ dar n-aveam încotro. fusesem cusuți laolaltă./ în aceeași celulă a corpului meu./ eu și el. el cel venit de sus. Dumnezeu.” (*a intrat și el în celula mea*). Poetul face distincție între lumea factuală (a cărei realitate este aproape indiscernabilă, consumându-se în sine) și lumea verbală, mistificată, ficțională. De asemenea, concepte abstracte capătă organicitate. Procesul vaselor comunicante se extinde dualist, prin ieșirea din sine (chenoză), dincolo de marginile corporale. Poezia din acest volum este densă și profundă, creație de apogeu. În încercarea de-a se descoperi pe sine, poetul rămâne într-un stadiu al paradoxalității. Omul apare polimorf, alcătuit din dualități, enigmatic, conectat la „țări abstracte țări agonice țări piramidale/ țări invizibile” (*discuții literare*). Omul este o carte care se scrie (și se citește) singură.

Alegoriile (pseudonarațiunile) au schepsis, preocupându-se de inefabilitatea existenței, de identitățile multiple pe care le asumă fiecare individ; la fel, de numeroasele feluri de moarte, de agoniile ei, de trecerea ireversibilă a timpului și de aspectul iluzoriu al vieții, de dualismul trup-suflet. În parte dintre aceste texte sunt incluse situații biografice. Scriitorul nu este patetic, nici nu accentuează latura sumbră, ci consemnează o dare de seamă despre propriile trăiri. Impresionează, mai ales, ingeniozitatea (fără limite), precum și performanța stilistică. Poetul schimbă rapid perspective, referințe, folosește o logică ranversată, construiește discursul cu precizie, spre un final concluziv (cu tonalitate amară): despre bătrânețe, despre moarte, despre zădărnici, dar și despre vocația iluminării, despre reversibilitate. Scrisul este concentrat, aforistic, temperat ludic.

Antologia are, în ansamblul ei, un aspect palimpsestic, volumele noi așezându-se peste cele vechi, în straturi, fără a le anihila. Autorul *povestește*, de la un capăt la altul, istoria ascunsă a vieții sale. Este o carte care închide în sine convulsii, furie reflexivă, preocupări existențiale reiterate, suferință metafizică, neliniști și proiecții, transpuse pe un fond oniric sau pe unul alegoric. Opera poetică a lui Gabriel Chifu apare ca preocuparea neobosită a unui fascinat care exploatează, din ce în ce mai rafinat, un filon prețios.

În ultimul capitol al cărții sale de autobiografie filosofică *Drumul meu spre filosofie* (Ed. Humanitas, București, 2016), intitulat *Cum mă văd eu?*, Mircea Flonta propune o tipologie a celor care activează în câmpul filosofiei: ar exista minți imaginative, sistematic-constructive și reactive. Din prima categorie fac parte filosofi ca Platon, Sf. Augustin, Pascal, Nietzsche, Heidegger. A doua categorie îi include pe Aristotel, Toma d'Aquino, Descartes, Spinoza, Leibniz, Kant, Hegel. Mințile reactive ar fi reprezentate de cei care gândesc prin raportare la cele două categorii anterioare și se împart la rândul lor în trei ramuri: cercetătorii, scriitorii de filosofie și profesorii. Ei se disting prin predominanța uneia dintre funcțiile mintale. Astfel, cercetătorii sunt mai mult sistematici și mai puțin imaginativi, pe când în cazul scriitorilor de filosofie raporturile stau invers, ei luând creațiile marilor filosofi mai mult ca pretext pentru producțiile personale. Cercetătorii sunt așadar mai reactivi decât scriitorii filosofici. În schimb profesorii de filosofie sunt, sau ar trebui să fie, cam în egală măsură sistematici și reactivi, menirea lor fiind aceea de a obține din frecventarea operelor filosofice sinteze și clarificări necesare inițierii și orientării minților tinere în domeniul extrem de vast al filosofiei. Mircea Flonta își recunoaște vocația de profesor, care ține nu doar de faptul că i-a plăcut toată viața să explice altora înțelesurile pe care le-a dobândit, ci și, mărturisește el, fiindcă a lucrat tot timpul sub tutela unui mentor. Pentru a putea preda a fost el însuși un perpetuu învățacel, mai întâi la școala lui Kant, apoi a lui Piaget, Kuhn, Popper și spre final Wittgenstein. Menirea și-a găsit-o în a media între gândirea acestora și studenții doritori să înțeleagă și să se orienteze în domeniul complex al filosofiei. Drumul nu a fost însă deloc drept, ci lung și sinuos, plin de capcane, mai ales în perioada formării.

Încă din anii petrecuți în mai multe licee din Ardeal, elevul Mircea Flonta se hotărăște, fascinat de discuțiile cu caracter general despre existență din romanele lui Tolstoi, Dostoievski sau Thomas Mann, să studieze filosofia, ignorând transformarea suferită de aceasta după 1948. Admis cu peripeții la Facultatea de Filosofie din București găsește aici un climat ideologic marcat de cel mai crunt stalinism. Va considera anii de studenție și mulți după absolvirea facultății, unde rămâne ca asistent, în total vreo 20, ca fiind ani pierduți. În toată această perioadă nu găsește aproape nimic, cu excepția cursurilor lui Athanasie Joja și Imre Toth, care să-i satisfacă setea reală de filosofie. Au existat, totuși, în viața lui Mircea Flonta câteva șanse ce i-au ghidat parcursul filosofic, precum amintita rămânere în mediul universitar, apoi, în 1972 o bursă Humbolt la Universitatea din München, unde a studiat cu profesorul Wolfgang Stegmüller timp de 16 luni, familiarizându-se cu filosofia analitică și, după 1989, instaurarea climatului de libertate care l-a găsit pregătit pentru contacte cu lumea academică din afara țării. Însăși preocuparea sa pentru domeniul epistemologiei a constituit o

Biblioteca de filosofie

Un parcurs filosofic împlinit

șansă chiar în perioada comunistă, întrucât era mai puțin supus constrângerilor ideologice decât materialismul dialectic și istoric pe care de asemenea trebuia să-l predea. Cartea conține multe pagini confesive despre dificultățile de a menține standardele intelectuale normale, făcând cât mai puține concesii ideologiei marxist-leniniste. Drumul spre filosofie, deși în primul rând unul interior, era, într-un mediu supus unor puternice presiuni ideologice, amenințat mereu de pericole exterioare, știute și adesea neștiute.

În absența măștrilor, Mircea Flonta încearcă diverse căi de a se orienta în filosofie citind la început opere filosofice în ordine cronologică – metodă infructuoasă, deci nerecomandabilă –, apoi aprofundând epistemologia genetică a lui Jean Piaget. Revelația unui drum propriu i-o oferă însă contactul cu filosofia analitică în Germania, de care se simte imediat atras pentru claritatea conceptelor, transparența deplină a discursului sau rigoarea argumentării. Are atunci „sentimentul reconfortant al unei înaintări treptate, dar continue nu numai în informare, ci și în câștigarea unei înțelegeri proprii asupra temei în discuție”. Trăiește entuziasmul, dar și intransigența unui convertit și-l miră că nu toți îi împărtășesc convingerile. Va fi ani în șir apologetul filosofiei analitice la Facultatea de Filosofie din București, formând discipoli, dintre care câțiva vor deveni profesori aici. Și totuși, nu aceasta este „ultima stație”, ci filosofia târzie a lui Wittgenstein, din a cărei înțelegere dobândește o viziune pluralistă, mai tolerantă, față de alte moduri de practica filosofie. Conform filosofului de origine austriacă, dar care a predat muți ani în Anglia, nu există semnificații universale ale conceptelor filosofice, acestea primindu-și înțelesurile în funcție de utilizarea în diverse contexte de viață, istorice și culturale. Totodată, concluzionează Mircea Flonta, nu există nici standarde atemporale de evaluare a unor opere ținând de tradiții filosofice diferite, în termeni de superior sau inferior, evaluarea fiind posibilă doar în cadrul unui gen. Platon nu i-ar fi, de exemplu, superior lui Bertrand Russell, nici Aristotel lui Karl Popper. Această concluzie nu pare ușor de acceptat pentru un adept al filosofiei clasice, ca și aceea că nici științele nu pot fi considerate una mai matură sau mai evoluată decât alta. De altfel, cercetătorii din științe diferite, ca și filosofii din tradiții diferite, nu comunică aproape deloc între ei, despărțindu-i presupuziții de natură filosofică în general înconștiente și de aceea foarte rar explicitate. Menirea filosofului ar fi tocmai de a le scoate la lumină, facilitând astfel crearea unui cadru coerent de dezbateri, deși, recunoaște autorul, savanții foarte rar iau în seamă ceea ce spun filosofii. Însă unii dintre marii savanți în perioadele de criză ale domeniului în care activează ajung să-și pună ei înșiși probleme de natură filosofică. Se constituie astfel o ramură a

epistemologiei numită de autor „filosofia cercetătorului”, pe care a abordat-o în anumite cărți și eseuri.

În bilanțul de final, Mircea Flonta nu poate evita reflecția asupra rostului filosofiei în lumea contemporană. Acesta nu poate fi altul decât deprinderea și exersarea gândirii raționale critice, adică libere. El personal își află libertatea, deci drumul propriu, în critica presupuzițiilor diverselor filosofii sau științe, dar și ale unor domenii precum morală, politica sau religia. Consecvent tezei necomunicării între tradiții sau domenii diferite, autorul susține ideea că știința și religia nu se pot confirma sau infirma reciproc, deoarece se situează pe planuri diferite. Este o variantă de agnosticism întemeiat epistemologic, contrazisă de alți autori, unii dintre ei savanți de renume, precum Heisenberg, care susțin că rezultatele științelor actuale ne îndreptătesc credința într-un Creator al Universului.

Cândva am încercat într-un articol: *Articolul se intitulează O critică a „criticii presupuzițiilor”. Pledoarie pentru „philosophia perennis”* și a fost publicat în volumul *Îndreptar filosofic de uz personal*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2006.

Să aduc câteva contraargumente „criticii presupuzițiilor” și în special tezei necomunicabilității dintre diverse tradiții, după părerea mea mai degrabă stiluri filosofice. Mai ales acesta este, după părerea mea, unul dintre motivele pentru care, la final, după ce admir claritatea, onestitatea și consecvența cu sine a autorului, în ciuda piedicilor și rupturilor de care a avut parte, ai un sentiment de insatisfacție. Nu este locul să reiau aici acele argumente, dar cred că necomunicabilitatea privește mai degrabă filosofia analitică – deși există chiar în cadrul ei excepții –, apărută relativ recent, în anii '20-'30 ai secolului trecut și dezvoltată pregnant în spațiul anglo-saxon. Celelalte tradiții filosofice: metafizica, ontologia, hermeneutica, fenomenologia se dezvoltă, cred, în dialog sau măcar într-o neignorare reciprocă totală. Un alt motiv de nemulțumire ar fi lipsa dimensiunii spirituale în această concepție cam prea tehnică despre filosofie ca exercițiu critic și argumentativ al gândirii, dimensiune pe care filosofia ca iubire de înțelepciune a pus-o întotdeauna în joc. Nu voi încerca aici o definiție a termenului spiritual, ci voi spune doar că o componentă a sa ar fi astăzi redescoperirea și justificarea omului într-o lume din ce în ce mai puțin umană prin manipulările facilitate de dezvoltarea fără precedent a tehnicii. Or, despre dimensiunea spiritualului din om, epistemologia nu poate da seama, îmi pare, decât din exterior. E o limită care, compensată de tăcerea plină de înțelesuri spre care îndrumă analiza limitelor limbajului a lui Wittgenstein – o formă de înțelepciune în fond –, nu limitează (Noica), ci deschide, împlinind astfel parcursul filosofic al profesorului Mircea Flonta.

Mircea Flonta își recunoaște vocația de profesor, care ține nu doar de faptul că i-a plăcut toată viața să explice altora înțelesurile pe care le-a dobândit, ci și, mărturisește el, fiindcă a lucrat tot timpul sub tutela unui mentor. Pentru a putea preda a fost el însuși un perpetuu învățacel, mai întâi la școala lui Kant, apoi a lui Piaget, Kuhn, Popper și spre final Wittgenstein.

Valentin Predescu

Cruce de stejar

Motto: Mi-am ucis toată pădurea

Nimic mai veșnic decât crucea
Christosului jertfit de Dumnezeu;
e semnul fiecărui și e cea
mai justă operă din viața mea.

Cât viu mai sunt sunt eu și numai eu
neam de strigoii în arealul meu
de neam pieriți printre pieriți
cu moartea mea printre cei sfinți
în lemnul crucii, cald, odihnitor
uitând să mă trezesc după ce mor.

Să fiu tot veșnic precum crucea
de lemn; și-n trup să-mi stea
stejarul doborât alaltăieri.

Nimic mai veșnic dacă pieri.

ești

o mulțime finită de figuri geometrice
cu vârfuri ce mă străpung ca niște
junghiuri urlând prin vene
colțuri pe care le tot dau ocol pe glezne
neatinse
unghiuri din care privesc obtuz dorinți
înăbușite
tangente ce trec ca o dragoste pe lângă
noaptea plină
bisectoare crăpând sufletul greu ca un
lemn bun de foc
diagonale ce taie săruturi cusute vâcos
cu sânge
puncte ce se intersectează împietrind
oceane
linii frânte ce se clatină în dimineți
îndrăznețe
îmbrățișări paralele ce ne privesc dintr-o
amintire lamentabilă
o mulțime vidă
în spațiul meu

Adela Efrim

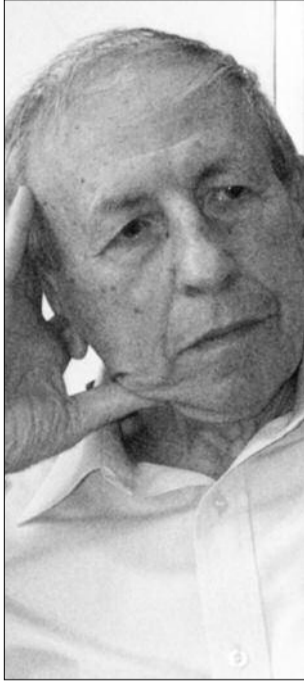
caleștile

tropa trop duc orașul la plimbare
e noapte, aparent liniște doar
cheflii schimbă cărciumile
pe un sărut
prins în fugă de la florăreasa din
tutungerie
nimeni nu spune însă
care e ora potrivită
de culcare

când marea nu a plecat încă

răsăritul se asfințește la ponton
tăcerile vociferează într-un pub
diminețile înnoptează sub duhoare de
mahoarcă
tu uiți iubirea lângă tomberoanele pline
eu clădesc furtuni pe mare
artistul își ia pânza să învelească
pescărușii

Marin Ioniță

HĂNĂNĂU- BĂNĂNĂU, FILE DINTR-UN JURNAL DEMENTIAL

DOAMNE, UNDE SUNT ?

Amețit. Istovit. Sunt aruncat într-o adâncime adâncă. Ca sub o lespede de mormânt. Nu mai știu cine sunt. Ea s-a dus...Nu pleca...Nu pleca...Nu pleca, iubita mea...Nu mă lăsa...Nu mă aude...Nu-mi răspunde...Unde ești, unde ești, unde ești ...

Strig ca un nebun. Într-o peșteră fără ecou. Intră bezna în mine. Mă dizolv în ea. Nu-mi mai simt dimensiunile. Nici limitele spațiului în care mă aflu. N-am trup. N-am prezent. Poate am murit demult. Mă adun în mine...Măinile...Picioarele...Trupul...Iată-mă !...Capul nu-l văd. Îl pipăi. E la locul lui. Sunt întreg. Ochii...Pot să iau viața de la început...

Doamne, unde sunt ? Mă aflu într-o boxă...De câțiva pași...Probabil într-un salon cât un hangar...Celula separată de restul lumii prin folii negre de polietilenă...Suspendată pe vergele de metal...Mai departe, desigur, alte celule...Întunecate...Nu străbat până la timpanele urechilor mele decât vorbe rostite doar pe jumătate... Frânturi de propoziții despercheate, fără înțelesuri...Înjurături, jurăminte, rugăciuni, blesteme, vaiete, gemete, scâncete, ultima răsuflare ca o ușurare... Hei...Cine sunteți voi ? Tăcere...Nu au timp de mine...Poate-au murit demult...Devorați...Consumați...Ce-a mai rămas se numără în zile, ore, minute, secunde...Pe care nu vor să le risipească...

Nu mă țin picioarele...Băjbâi după un punct de sprijin...Să mă țin...Dar nu e decât gol în jurul meu...Dau din mâini ca o pasăre rănită în aripi...Doamne, unde sunt ? Dar mai sunt ? Lume...Lume...Lume, mă auzi ? De ce nu-mi răspunzi ? Simt un junghi sub coaste, ca un cuțit înfipt până în prăsele...Lume...Nu mai e nici un om pe pământ ? Lume, ai murit ? Te-a măturat Apocalipsa de pe coaja planetei ? Cataclisme, uragane, vulcani, cutremure ? Au crescut oceanele peste munți ? Corabia lui Noe s-a împotmolit ? Lume, ai pierit ? Sau te-ai lepădat de mine ? Mai sunt dincolo de lume ? În pustiul fără margini ? Unde cocoși nu cântă, câini nu lată, popă nu toacă, fată mare cosită nu împletește, nisipul nu rodește...

Lumea în lume, își vede de treaba ei ! Se naște, petrece, se iubește, se înmulțește, face copii...Viitor de aur are generația viitoare...

Zăresc și deslușesc unde mă aflu...Boxa neagră...Folii de polietilenă...Nu mă pot rezema de ele...

Patru paturi. Ceva sub cearșafuri. Nu știu ce se află sub ele. Poate niște cadavre care așteaptă să fie duse la autopsie. Dacă n-o fi chiar asta morga oficială sau una clandestină...Ce au de gând cu mine ?...Parcă un secol a trecut de când mi-au făcut vânt aici...Lume, lume...Strig ca un apucat...Urlu ca o fiară vârată în cușcă... Gemete...Scrâșnete...Suspine...Mormăieli...Mârâieli...

Absurdul...Peste tot...Se ține de mine...Merge înainte...Vine din urmă...Mi se vâra sub tălpi...Mă pișcă de călcăie...Mă aleargă...Mă fugărește...Mă încremenește...Mă înțepenește...Dă cu mine de pământ...Absurd...Absurd...Absurd...

Undeva mai există lume... Dar ce-i pasă ei de mine? Lumea ca lumea ! Credulă, confuză, năucă, impură, coruptă, deviată, mințită, sceptică...Derutată, bolnavă, virilă, ațâțată, pasivă, sfințită, pocăită, cumetrii, nunți, parastase, veșnica pomenire...Lume, lume...Mi-e dor de tine!...

*

Călare pe vânt. N-are frâu, n-are zăbală, n-are dârlogi. N-are șa pe care să stau. Scărițe în care să-mi atârן picioarele, coaste în care să-mi înfig pintenii, coamă pe care s-o împletesc cu flori sau cu beteală, arnică și borangic, moț în care să agăț un ciucure roșu ca focul. Nici stea în frunte, nici cornul armăsarului care-l purta în bătălii câștigate de Alexandru Macedon. N-are greabăn, n-are crupă, n-are copite, n-are chișițe. Nu e cal de mare, nici șarpe, nici crocodil din mal, nici balaur din basme bismuite. Nici cal, nici zădrăvan. Nu nechează. Nu rânjește după iepe. Nu e calul Zmeului Paraleu, nici al lui Făt Frumos. Nici gloabă, nici mârțoagă. Nici cal, nici măgar. N-are aripi. Dar mă duce și mă aduce, mă saltă,

REGULAMENT

Festivalul-Concurs Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”
Ediția a XLVIII-a, Târgoviște, 4 - 5 noiembrie 2016

În organizarea Centrului Județean de Cultură Dâmbovița, a Societății Scriitorilor Târgovișteni, a Bibliotecii Județene „I.H.Rădulescu”, a Complexului Național Muzeal „Curtea Domnească”, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din România, se desfășoară Concursul Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”, cu patru secțiuni de creație (poezie, proză scurtă, eseu și teatru scurt), ajuns anul acesta la ediția a XLVIII-a. Concursul se adresează creatorilor din toată țara, care nu au împlinit 40 de ani, indiferent dacă sunt membri ai uniunilor de creație ori au volume de autor.

Concursul urmărește să descopere, să sprijine și să promoveze o literatură de certă valoare umanist-estetică, deschisă tuturor abordărilor, căutărilor și inovațiilor din interiorul oricăror experiențe ale canonului specific românesc ori universal. Concurenții – care pot participa la una sau mai multe secțiuni - se vor prezenta la concurs cu un grupaj de maxim 10 titluri pentru secțiunea de poezie, 3 proze, însumând maximum 8 pagini la secțiunea proză scurtă, 1-2 piese de teatru scurt (inclusiv piese pentru copii), pentru secțiunea teatru scurt. Se pot aborda teme la alegere. La secțiunea eseu (două lucrări de circa 4 - 5 pagini), tema este „Literatura română premodernă la Târgoviște”.

Lucrările vor fi editate în word, cu caracter *Times New Roman*, corp 12, la un rând și jumătate. Acestea vor avea un motto, ce se va regăsi într-un plic închis, conținând un CV detaliat (numele concurentului, data nașterii, activitatea literară, adresa și, obligatoriu, numărul de telefon), și vor fi trimise prin poștă (imprimare pe hârtie și pe un CD), până la data de 25 octombrie 2016, pe adresa: Centrul Județean de Cultură Dâmbovița, str. A. I. Cuza nr.15, cod poștal 130007, Târgoviște. În cazul în care, lucrările vor fi trimise prin poșta electronică (e-mail –

strategiiculturale@yahoo.com), acestea vor fi însoțite de un motto, precum și de un CV (datele personale solicitate mai sus), organizatorii asigurând confidențialitatea acestora până ce juriul va delibera și va stabili premianții ediției.

Concurenții care au obținut un premiu la una dintre secțiuni, în edițiile anterioare, se vor putea înscrie în concurs doar la o altă secțiune.

Concurenții care nu vor trimite toate datele de identificare (în special data nașterii) vor fi eliminați din concurs.

Nu vor participa la concurs lucrările care vor fi trimise după 25 octombrie 2016, data poștei.

N.B.

Premianții vor fi invitați de către organizatori în zilele 4 și 5 noiembrie 2016, la Târgoviște, la manifestările organizate în cadrul Festivalului-Concurs Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor” – ediția a XLVIII-a, 2016.

Premiile, în număr de 18, în valoare de circa 5000 lei, vor fi acordate concurenților, în vechea Cetate de Scaun, cu ocazia festivității de încheiere a concursului. De asemenea, lucrările premiate vor fi publicate într-un volum editat de Centrul Județean de Cultură Dâmbovița, în colaborare cu Editura „Bibliotheca”.

Relații suplimentare:

Centrul Județean de Cultură Dâmbovița – telefon-0245/611184; e-mail – strategiiculturale@yahoo.com sau pe pagina (unde vor fi publicate și rezultatele finale).

Undeva mai există lume...
Dar ce-i pasă ei de mine?
Lumea ca lumea!
Credulă, confuză, năucă, impură, coruptă, deviată, mințită, sceptică...
Derutată, bolnavă, virilă, ațâțată, pasivă, sfințită, pocăită, cumetrii, nunți, parastase, veșnica pomenire...
Lume, lume...
Mi-e dor de tine!...

proză

Grecia în șapte zile de vacanță

Scrie undeva eseistul Ioan F. Pop că „turismul e o simbecilitate sezonieră, cea mai gregară modalitate de a scăpa de tine însuși, simplă dromomanie – peregrinationes profanas”. Și totuși, autorii acestor patru pagini au plecat în Grecia cu intenția nu de a scăpa de ei înșiși, cât mai ales pentru a se regăsi în înșorita fostă Eladă. Ba, în entuziasmul lor reținut, au gândit cumva pe dos, că Dumnezeu a creat

lumea într-o zi, apoi s-a odihnit șapte zile. Astea șapte zile de odihnă am vrut noi să le trăim la Olympic Beach, în nordul Greciei. Culmea este că ne-am luat, printre alții, ghid cultural pe Jules Renard care și el e belicos cu noi, turiștii: „Turistul. Într-un sfert de oră de conversație mă scârbește de jumătate din lume.” Fiind noi niște turiști limitați, vom scârbi cititorii, într-un sfert de oră fiecare, doar de o stațiune greacă.

Plecăm la 22,00 dinspre Baia de Aramă spre Turnu Severin, Porțile de Fier, Serbia, Macedonia, Grecia. Acesta era itinerariul. Pe întineric, observ totuși că, după îmbarcarea severinenilor, ne întoarcem. Adormim și ne trezește vameșul la...Calafat. Ce scriitor e din Calafat? mă întreb eu adormit încă. Ignorantule, îmi răspund. Gabriel Chifu e din Calafat: „Mă apropii pășind pe un pod de nisip/și surprinzător podul nu se destramă sub pașii mei”. Nici podul de la Calafat nu se destramă sub autocarul nostru.* Popas în noapte la o benzinărie din Bulgaria. O vânzătoare buzată și negruță îmi dă rest la o hârtie de zece euro monede de o și două leva, semănând foarte bine cu cele de un și doi euro (intenționat!?), acest lucru descoperindu-l a doua zi la un minimarket din stațiune, paritatea fiind un euro egal 1,80 leva, deci eu părând un mic escroc. Dar, vânzătorul a înțeles situația și a râs, iar eu am lăsat monedele în camera pe toată perioada sejurului. * În zori, șoseaua însoțește cu fidelitate un râu când mai lat, când mai subțirel. Pescarii bulgari stau la pândă de-o parte și de alta, atenți parcă să nu vină peste ei o rachetă nucleară.* Ajunși la Olympic Beach la prânz, autocarul parchează într-un loc viran, cu păpuriș, gunoi românesc, țipirig și, desigur, leandri crescuți spontan peste tot. Vreo 500 de metri până la hotel facem mișcare târând trolele ca pe niște măturoaie.* Jules Renard: „Viața este o cutie cu unelte care înțeapă și taie. În fiecare clipă ne însângăram mâinile”. Noi avem la Hotel Katerina la propriu o asemenea unealtă elvețiană a lui Mihai conținând cuțit, deschizător de conserve, linguriță, furculiță, tirbușon ș.a. O folosim doar pentru tăiat slănină, cașcaval, salam, ceapă, pe terasă, după somnul din camera noastră fără fereastră, ci doar cu ușa mereu deschisă spre balconul spațios. * Iau o pietricică în gură și intru pentru prima oară în Egeea cea plăcută ca o femeie de 30 de ani fierbinte de dorință. * Seara, plimbare pe întineric, cu o sticlă de vin roșu de Creta, practicând cu Mihai jocul de societate „Trece-mi-o și mie!” (Sâmbătă, 30 iulie).

În Egeea ca-n pântecul matern

Declarația de dragoste a dimineții: Marea Egee e cea mai frumoasă și prietenoasă din lume. Chiar și stavrii o știu. * Despre Jules Renard, Radu Petrescu spunea că scriitorul francez „a obținut precizii și transparențe supreme”. Da, iată precizii și transparențe: „Nu citesc nimic, de frică să nu găsesc lucruri bune”. Și: „Fost azi la Daudet./.../ Am avut fără îndoială marea nefericire de a nu-i fi pe plac. Ce m-o fi apucat că nu i-am lăudat la nimereală cărțile pe care nu i le-am citit...” Ei, dacă ar fi existat face book la 1890, ce-ar mai fi postat zilnic Jules Renard comentarii la cărți pe care nu le-a citit! * Plajă golașă, rarefiată, la vreun kilometru de hotel, între Olympic Beach și Katerini. Stau în Egeea ca-n pântecul mamei. * Prânzim tihnit la o tavernă. Pește cu de toate: cartofi, roșii, castraveți, lămâie, țafiki (tzatziki)... Câteva carafe de vin alb. Ciugulim alene din pește și tăifăsuim. Nici pui de cerșetor pe cuprins care să te întrerupă din taclale. * Pe întineric, plimbare cu trenulețul până la Paralia Katerini, în briza minunată, ameteți ca niște lilieci de luminile multicolore.

* Și a fost a doua zi fără internet, televizor, face book. Se poate trăi. (31).

Svetlana cea frumoasă și rea

Trei ore de bălăceală în marea cea primitoare. Ne abordează un bătrân grec cu o față pocită de o pareză, că – vorba lui Renard – dacă s-ar strâmba ar fi mai puțin urât. E patriot, naționalist, tună și fulgeră cu stropi de salivă împotriva arabilor. Din trei în trei vorbe, își îndreaptă degetul arătător spre largul mării și toacă: „Poc, poc, poc!” Facem cunoștință. El e Nikos. Noi? Mihailos și Demetrios, desigur. „Ortodox?”, ne întreabă. „Ortodox!” confirmăm noi. Îi vine inima la loc. În timp ce înnoată în picioare, îndreaptă arătătorul spre soare răsare: „Poc, poc, poc!” * Austeritatea cinei de pe terasa hotelului încercăm s-o completăm cu o sticlă de vin roșu Rithmos, de Creta, de care cândva probabil bea și Kazantzakis, alt Nikos. Îl chemăm pe unul din cei doi tineri ospătari îmbrăcați în portocaliu, de zici că-s pușcăriași americani, și-l rugăm să ne desfacă sticla. Până să ne dezmeticim noi de buchetul vinului, ne trezim la masă cu o tânără cu ochelari aplecată deasupra mea, că-i simt parfumul de portocale. O rochiță subțire cu buline albastre și albe îi tot e ridicată de briza Egee și-i ivește niște picioare albe ca de cretă, altfel perfecte. Un zâmbet forțat îi dezvelește dinții subțiri ai boticului simpatic de mioapă, dinți care-mi amintesc imediat însemnarea lui Renard: „De îndată ce o femeie îmi arată dinții, îi văd capul în chip de hârcă”. Mie îmi vine asta în cap parcă spre a lua distanță de parfumul ei de portocale. „Cie doriți dumnevoastră?” „Acum nu mai dorim nimic. Vă mulțumim pentru ospitalitate”. „Aici nu avieți voie cu vin de afară”. A pierit ca prin farmec buchetul vinului de Creta, ca și farmecul accentului de Chișinău al patroanei. „Domnișoară Svetlana...” „Nu mă chiami Svetlana, ci Marina...” „Lăsați, toate fetele frumoase și rele de la Chișinău se numesc Svetlana...” „Eu am locuit la Chișinău, dar acum sunt cetățeană franceză. Și nu sunt rea”, mă mai pune ea la punct. „Dar, frumoasă sunteți. Deci, sunteți de la Chișinău și vă cheamă Svetlana...” Ca s-o îmbunzez pe moldoveanca franțuzită îi dăruiesc cu autograf antologia mea *Sâmbătă, duminică și alte singurătăți*, singurul exemplar luat în bagaj. Primește cartea cu indiferență și-o pune în bucătărie pe-un blat de furnir. Apoi, ne luăm sticla și-o lăsăm pe Svetlana să-i muștruluiască în rusește pe cei doi băieți portocalii, abătuți și triști ca niște gugustiuci bapțiști, că n-am altă rimă. Seara coboară din smochinii de peste gard de hotel, din măslinii tineri și din leandrii înfloriți.* Iar pe terasa camerei noastre constatăm voioși că viața există și fără internet și televizor. (Luni, 1 august).

Fiecare stâncă are o Meteoră în vârf

La micul dejun, ochii Svetlanei, unul de vultur și celălalt de vulpe, îngheață instantaneu ceaiul din ceștile turiștilor. * La 8,30, ne îmbarcăm în autocar și ne mișcăm vreo 160 de kilometri până la Meteora. Ne trecem butelcuța de ouzo de la unul la celălalt

și aflăm a mia oară de la Jules Renard că „problema nu-i să câștigi mulți bani, ci să cheltuiești puțini”. De văzut, câți voi cheltui eu la Meteora, de fapt la Meteore, unde fiecare stâncă are mănăstirea ei în vârf. Păi, 15 euro excursia, 2,75 pe butelca de ouzo, 3,00 intrarea la mănăstire, 21 pe suveniruri, încă 5 pe iconițe la un popas, apoi, la masă, undeva pe lângă Larissa, 9,00 plus 3,00 încă o bere. Îmi place libertatea grecoacei sexagenare din capătul liniei de „împinge tava”. O ciorbă și o friptură (că-i de porc, de pui ori de pește) apreciază ea că ar costa 10 euro, așa, din ochi, fără a butona casa de marcat din față. Un pește cu pilaf și o bere, la mine, costă 9 euro. O doamnă din fața mea o întreabă: „Lei primiți?”. „Mai puțin, zice ea, dar ia fără faoane cele patru hârtii de câte 10 lei și le pune în sertar cu cel mai firesc gest”. Când intră turiștii germani, prețurile la aceeași mâncare cresc brusc cu 75 la sută. E o formă de patriotism, aflăm noi peste două zile de la o grecoaică naționalistă, ca toți grecii. * La masa de seară, ne salută Svetlana din vârful limbii. Aș vrea să pot urma sfatul lui Jules Renard: „Cea mai mare plăcere pe care i-o poți face unei femei este să-i lauzi cu nerușinare inteligența”. Nici gând să încerc cu Svetlana (Mihai o numește Natașa!) fără riscul de a lua o sticlă în cap. Or, eu sunt un turist epicureic. Vreau să mă simt bine. (Marți).

Cadouri pentru acasă: un val de Egee, o rază de soare, o briză...

Plaja, o amestecătură de greci, români, bulgari, sârbi (mai ales sârbi cu Logan, cei săraci, cu Duster - ăia mai pricopsiți), polonezi. Toată plebea cea vestită a Răsăritului Europei. Cu câtă importantă meticulozitate se prăjesc ei la soarele Greciei. Numai Mihai îl trage de limbă pe ospătarul Nicu B. din Cluj și-și ia notițe ca la școala reporterilor frenetici. * Intru în Egeea cu senzația vinovată că aș comite adulter. Iar Jules Renard zice că „adulterul este mica oboseală în trei”. Dacă mai pun și soarele toropitor al Greciei, ajung deja la marea oboseală. * Vedem mai multe magazine de suveniruri. Obiecte multe și mărunte, mii, o groază. Să ducem pentru cei de acasă un atom de Grecia. Mult mai potrivit ar fi să le putem duce un val de Egee, o briză de pe plaja de la Olympic Beach, o rază de soare din miezul zilei, o gură de aer respirată de Socrate sau de Kazantzakis... * Fără face book, fără televizor,

Plaja, o amestecătură de greci, români, bulgari, sârbi (mai ales sârbi cu Logan, cei săraci, cu Duster - ăia mai pricopsiți), polonezi. Toată plebea cea vestită a Răsăritului Europei. Cu câtă importantă meticulozitate se prăjesc ei la soarele Greciei. Numai Mihai îl trage de limbă pe ospătarul Nicu B. din Cluj și-și ia notițe ca la școala reporterilor frenetici.

fără talk show-uri, viața ni se pare chiar normală. (3)

Pe dealuri, livezi de măslini ca turme de iaci. Autocarul aleargă spre România parcă mai încet, ceea ce nu ne deranjează mai deloc. Soarele Greciei ne mângâie cu gheare învelite în catifea. Pe marginea austostrăzii, ca buruienile și ciulinii, leandri albi, leandri roșii...

Egeea și adulterul

La micul dejun ofer câinelui roșcat cu pete albe una din felioarele de parizer mai transparente decât o eșarfă japoneză, după cum ieri seară i-am oferit o jumătate de pârna moldovenească, iar alaltăieri o bucată de frigăruie. „Nu aveți voie să dați mâncare câinilor nimănu!” mă atenționează Svetlana de la doi centimetri de nasul meu bronzat în zilele trecute. „Domnișoară Svetlana...” „Mă chiamă Marina...” „Mă rog, domnișoară Sve...” Marina, câinele ăsta, am crezut că e al hotelului, că numai aici stă toată ziua. „Nu, e al nimănu”. Ei, atunci și eu mă simt al nimănu. Iar pe Svetlana mă simt răzbunat zicându-i *dumnevoastră*. * Când ajung pe plajă, găsesc marea agitată, aruncând pe mal nisip și iarbă. Când mă dezbrac, se potolește brusc și dintrodă. Când intru în ea, se face brusc de 29-30 de grade Celsius și continuă să se încălzească. Înțeleg că mă iubește și sunt gata să fac pipi pe mine de emoție. Îmi vine să-i zic Egeei ca-n Jules Renard: „Sărmană femeie, te plâng. Doar adulterul te mai poate salva”. „Prieten drag...” „Dar nu cu mine”. Și, peste J. R., să adaug: „Peste două zile, din păcate, plec la V. la Curtea de Argeș. * La 60 de ani, îmi promit la prânzul de la tavernă cu coastă de miel la grătar, voi scrie romanul mare, total al literaturii române. Mai beau un pahar de vin de Creta și descopăr ușurat că am trecut de vârsta asta. Atunci, s-o lăsăm așa, îmi mai zic. * Smochine cu un euro kilogramul cumpără Mihai. Încearcă să mă convingă că sunt bune. Nu reușește. Mă convinge însă că se poate trăi fără internet și fără televizor. (Joi, 4 august 2016).

Leandri albi, leandri roșii...

Deasupra Muntelui Olimp, un alt munte de nori alburii și de aburi. Pesemne, zeii își fac baia fierbinte de dimineață. * De șase zile și de două ori pe zi, Mihai intră în cabina albastră...de portar din marginea plajei să se schimbe, intră același Mihai în blugi trei sferturi și cu pălărie albă de pai și de fiecare dată iese altcineva în soarele arzător: Heraclit, Alexis Zorba, Seferis, Platon... Și marea mă privește ironic când eu sunt tot mai uimit. * Jules Renard: „mă surmenez lenevind”. La Marea Egee eu nu mă surmenez lenevind. * Apare în marginea plajei o bătrână mare, cu Parkinson. Dar, are niște pantalonași scurți-scurți și multicolori. Pantalonașii ăștia de-o palmă îți atrag privirea imediat ca o pictură de Van Gogh într-un magazin de pompe funebre, dar la o fracțiune de secundă îți sar în ochi varicele negre-vineții și celulita bogată. Egeea se prefacă a nu observa nimic. * Parcul dintre plajă și linia de taverna. Iarba, stropită nonstop cu aspensoare nu e mai mare decât țepii din barba lui Mihai nebarbierit de o săptămână, o barbă galben-roșcată; a parcului, nu a lui Mihai. Iar palmierii, cu crengile lor din vârf aplecate, parcă plângându-le pe cele tăiate în ani pe cele dedesubt, niște răni, acolo, de macetă. Doar leandrii sunt veseli, leandri crescând singuri, ca buruienile și ciulinii la noi, leandri roz-roșii, leandri albi... * La întâlnirea apei cu nisipul, trece alene un fund trist, hai, melancolic, de sârboaică blondă. * Seara ultimă e seara grecească de la Paralia. Muzică grecească, dansuri în care e antrenată și mulțimea de vreo 300 de români, un film animat despre mitologia greacă. Apoi, o

discuție, până după miezul nopții, despre Grecia și turismul ei cu doctorița Sofia Karipidou cea energică și naționalistă care ne spune că a cunoscut România de la mare până-n vârful muntelui și a discutat cu oameni de toate soiurile, de la secretari de stat până la minoritari din Ferentari. Ei ar fi trebuit să-i ofer cartea mea. Dar și cărțile au destinul lor. A mea probabil că zace sub o tigare încinsă cu pește prăjit în bucătăria Svetlanei. Ne mai spune Sofia că-n Grecia ei n-au ce căuta supermarketurile străine, nici băncile din UE, că deși acum fiscal lor dă niște amenzi usturătoare, totuși agenții economici mai încearcă să păcălească statul, însă niciodată turistul, că fără acesta țara e moartă... Amin! (Vineri, 5).

Sfârșit cu livezi de măslini

După micul dejun, ne facem bagajele și le stivim în holul hotelului. * Plimbare de rămas bun prin stațiune. Vedem biserica minunată, spațioasă și curată ca o adevărată miresă a lui Christos, o vedem chiar în timpul slujbei. * Ultimele cumpărături, printre care halva, rahat grecesc și ulei de măsline Kalamata... * La prânz, pornim spre casă, cu anume lene amestecată cu melancolia despărțirii de locuri care abia ne cuceriseră. Popas de o oră la Salonic, la o terasă pe malul mării unde mâncăm și bem bere Mithos, cea mai scumpă din toată vacanța, o bere cât trei de pe strada Areos din Olympic Beach.. * Pe dealuri, livezi de măslini ca turme de iaci. Autocarul aleargă spre România parcă mai încet, ceea ce nu ne deranjează mai deloc. Soarele Greciei ne mângâie cu gheare învelite în catifea. Pe marginea austostrăzii, ca buruienile și ciulinii, leandri albi, leandri roșii... (Sâmbătă, 6 august 2016).

Mihai Barbu

Grecia. Pe urmele lui Jules Renard, Monciu-Sudinski și... Vadim Baltă

N-am luat nicio carte despre Grecia pentru că voiam să o descoperim noi înșine, la fața locului și fără intermediari. Să vedem lumea, oamenii și spiritul Eladei la ea acasă.

“Cum așa? Am venit pe lumea asta doar ca să publicăm cărți sau să furnizăm piese de teatru?”

Când am plecat spre Grecia cu prietenul meu Dumitru Augustin Doman am hotărât, de comun acord, să ne decuplăm, vreme de o săptămână, de la civilizația telefoanelor mobile, de internet, de pokemoni, de e mail-uri, de facebook, de skype și, în general, de tot ce ține de lumea virtuală. Eram, amândoi, în căutarea Greciei eterne, a spiritului grec dintotdeauna și a unor subiecte de reportaj care să ne reinvie plăcerea de a povesti despre oameni, fapte, întâmplări petrecute, neaparat, într-o lume reală. Am ascultat, fascinat, poveștile amicului meu despre publicații săptămânale ce aveau, după Revoluție, tiraje de peste un milion de exemplare, despre reporteri care luau primul avion spre necunoscut ca să scrie despre lumea de dincolo de București, despre hoteluri care aveau pentru ziași camere cu o reducere de 90%, despre șefi de publicații care țineau la tine, Ziaristul, așa cum ținea cu dinții de cititorii pe care i-ar putea pierde odată cu plecarea ta de la gazetă, despre salariile substanțiale & săptămânale ale oamenilor din presă care se puteau uita de sus la salariile lunare ale dascălilor, despre o lume a cuvintelor care trăiau doar pe hârtie și care, vai, a apus definitiv. O, tempora... Așa că ne-am pus în gând să revenim, la mijlocul anului 2016, cu picioarele pe pământ. Și nu oriunde, ci pe pământul Eladei... Și ca să nu fim taxați drept niște ipocriți, ne-am propus, nu în ultimul rând, să facem băi de soare, să de bălăcim în Marea Egee, să mâncăm și să bem *a la grec*, să povestim, la o carafă de vin, la un

ouzo sau la o bere Fix, câte-n lună & stele și să dormim, la prânz, ca orice meridional care se respectă. (“Dormi, Sancho, zise Don Quijote, că de asta ai venit pe lume, ca să dormi!”)

„Nu se mai vorbește despre mine decât în legătură cu alții...”

Augustin a adus cu el două cărți: „Jurnal”-ul lui Jules Renard și „Rebarbor”/ Schițe și povestiri de Alexandru Monciu-Sudinski, o carte apărută în 1971 și dată la topit de îndată ce a apărut. Așa era pe atunci: ca să scapi de șopârlele din text aruncaai toată cartea în neant. Prietenul meu avea un exemplar salvat chiar de d-na Sudinski, pe care aceasta l-a oferit, cu generozitate, unui tânăr cazator de viitor. (Îi păstrez, deocamdată, numele sub tăcere...) Pentru că, în toamnă, voi merge, ca invitat, în Noua Acvitanie din Dulcea Franța, eu mi-am pus în bagaje două cărți care să-mi

reamintească subtilitățile subjonctivului și ale concordanței timpurilor în limba stilistului Cioran. Una era „C'est idiot de mourir” (Oui, c'est vrai!...) de Mario Puzo, autorul *Nașul*-ui iar cealaltă era un volum - invitație la vacanță în care se descriau traseele sinuoase ale lui Georges Simenon, tatăl comisarului Maigret, pe Coasta de Azur. („M-am născut, vineri, 13 februarie, la 10 minute după miezul nopții. Ce oră e?, a întrebat mama. I s-a spus ora. *Dumnezeule, s-a născut vineri, pe 13. Să nu spunem nimănu!* Femeile și-au ținut gura”. Bărbații, în schimb, ...) N-am luat nicio carte despre Grecia pentru că voiam să o descoperim noi înșine, la fața locului și fără intermediari. Să vedem lumea, oamenii și spiritul Eladei la ea acasă. Așa că scriitori străini și români, aduși cu noi în valize, au avut misionăria literară de a face vacanța plăcută unor eremiți ca noi, plecați în Grecia ca să se retragă, ca niște călugări pe Meteore, în fața invaziei virtuale. (“Dom’ pedagog, nu vă mai necăjiți degeaba. Bani-s în dormitor, sub

